

Wstęp

Magdalena Lesińska, Dominika Pszczółkowska, Weronika Kloc-Nowak

Dlaczego Irlandia?

Dlaczego, chcąc badać transnarodowy wymiar partycypacji społecznej i politycznej polskich migrantów poakcesyjnych, zdecydowałyśmy się skupić na polskiej społeczności w Irlandii? Przypadek ten okazał się szczególnie interesujący z kilku powodów. Republika Irlandii stała się (po Wielkiej Brytanii) głównym kierunkiem wyjazdów Polaków w pierwszych latach po wejściu Polski do Unii Europejskiej (UE). Jednocześnie był to stosunkowo nowy cel polskich migracji, w przeciwieństwie do Wielkiej Brytanii, Niemiec czy Francji. Przed 2004 rokiem liczba Polaków mieszkających w Irlandii była znikoma (Grabowska 2005), ale po akcesji Polski do UE ich napływ na Zieloną Wyspę okazał się na tyle masowy, że w niedługim czasie stali się najliczniejszą mniejszością. W 2016 roku, ponad dekadę po akcesji, kiedy zaczęłyśmy realizację projektu badawczego¹, można już było mówić o stabilizacji i osiedleńczym charakterze polskiej migracji do Irlandii. Świadczył o tym dynamiczny rozwój sieci społecznych, w tym stowarzyszeniowych, oraz ugruntowany status społeczno-ekonomiczny Polaków. Rosła liczba mieszanych związków i dzieci polskich urodzonych w Irlandii, organizacji i szkół polskich. Jednocześnie polscy migranci utrzymywali

¹ Treść niniejszej monografii opiera się na wynikach badań przeprowadzonych w ramach projektu „Pomiędzy Polską a Irlandią. Polityczna i publiczna partycypacja polskich migrantów w przestrzeni transnarodowej” realizowanego w Ośrodku Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego (źródło finansowania: Narodowe Centrum Nauki, projekt nr 2015/18/M/HS5/00385).

bardzo żywe relacje z Polską przez kontakty z rodziną i znajomymi, częste wizyty w kraju, śledzenie polskich mediów. Społeczność polska w Irlandii zaczęła także przejawiać aktywność polityczną w obu krajach: dowodem na to był udział polskich kandydatów w irlandzkich wyborach lokalnych w 2009 roku i w kolejnych latach (O’Boyle, Fanning, Di Bucchianico 2016), przy jednoczesnym ciągłym zainteresowaniu sytuacją polityczną w kraju pochodzenia i głosowaniu w wyborach w Polsce (Lesińska 2014).

Te fakty przesądziły, że polska społeczność w Irlandii – jako przedstawicielka polskich migrantów poakcesyjnych – okazała się idealna do celu, jaki sobie postawiliśmy: zbadania procesu politycznej i publicznej partycypacji migrantów poprzez analizę form, wzorców oraz uwarunkowań ich uczestnictwa w sferze politycznej i publicznej w przestrzeni transnarodowej (w kraju pobytu i kraju pochodzenia). Sformułowaliśmy następujące pytania, które stały się podstawą planowanych badań: 1) w jaki sposób migranci są aktywni w sferze politycznej i publicznej w kraju pobytu i pochodzenia?; 2) jakie są najważniejsze czynniki wpływające na ich aktywność polityczną i publiczną lub jej brak?; 3) jaką rolę odgrywa polityka państwa pobytu i pochodzenia w procesie partycypacji migrantów?

Wziąwszy pod uwagę obecną dynamikę przemieszczeń ludności w Europie i na świecie, partycypacja polityczna i publiczna migrantów jest ważnym i aktualnym tematem badań we współczesnej nauce. W szczególności dotyczy to państw Unii Europejskiej, w których obywatele innych krajów członkowskich oraz cudzoziemcy o statusie stałego rezydenta mają szeroki zakres uprawnień, w tym prawa wyborcze na poziomie lokalnym. Oznacza to, że mogą być aktywnymi podmiotami w sferze publicznej i politycznej jednocześnie w kraju zamieszkania (jako rezydenci), jak i w kraju pochodzenia (jako obywatele). Zrozumienie mechanizmów warunkujących proces partycypacji migrantów (lub brak zaangażowania) jest kluczowe dla wyjaśnienia szerszych procesów z ich udziałem: integracji ze społeczeństwem przyjmującym, relacji z państwem zamieszkania i państwem pochodzenia. Wiedza ta jest niezbędna dla formułowania skutecznych polityk integracyjnych i polityk wobec diaspory.

Ramy teoretyczne badań

Od długiego czasu w literaturze przedmiotu obserwujemy dynamiczny rozwój takich kategorii jak transnacionalizm (*transnationalism*) oraz przestrzeń transnarodowa (*transnational space*), które próbują opisać złożone

formy przynależności i aktywności jednostek oraz grup w dobie masowych procesów migracyjnych (zob. m.in.: Levitt, Dehesa 2003; Lafleur, Martiniello 2009; Bauböck, Faist 2010; Morales, Pilati 2014; Lacroix, Levitt, Vari-Lavoisier 2016; Ahrens, King 2022; Szulecki et al. 2023). W naukach społecznych wyróżnia się partycypację polityczną i publiczną; pierwsza łączy się bezpośrednio z uczestnictwem w systemie politycznym i władzy (poprzez m.in. bierny i/lub czynny udział w wyborach, członkostwo w partiach politycznych), druga – z aktywnością w strukturach społeczeństwa obywatelskiego i innych organizacjach (przez udział m.in. w związkach zawodowych, stowarzyszeniach czy nieformalnych grupach, w marszach czy protestach).

Migranci, utrzymując poczucie przynależności i podejmując działania tak w państwie pochodzenia, jak w państwie aktualnego zamieszkania, są aktywni w przestrzeni transnarodowej. Dzielą oni swój czas i zasoby na aktywność nakierowaną na dwa kraje lub dwa konteksty społeczne, a rozkład tych aktywności i zasobów stale się zmienia (Glick Schiller, Basch, Blanc-Szanton 1992; Levitt, Glick Schiller 2004).

Niektórzy autorzy definiują transnarodowość polityczną jednokierunkowo – jako „wielorakie działania wyborcze i niewyborcze, które podejmują migranci, starając się wpłynąć na procesy zachodzące w kraju pochodzenia” (Guarnizo et al. 2019) lub „działania podejmowane przez migrantów w celu wywarcia wpływu na krajową lub lokalną arenę polityczną w kraju pochodzenia” (Erdmans 2008). Ta jednokierunkowość wydaje się zbyt ograniczona. W tej publikacji przekazy polityczne i społeczne są traktowane jako proces dwukierunkowy, cyrkulacyjny, a nawet wielokierunkowy (Levitt, Lamba-Nieves 2011; Boccagni, Decimo 2013; Levitt 2016; Ahrens, King 2022; Bivand Erdal, Korzeniewska, Bertelli 2022; Della Puppa, Sredanovic 2022), w którym przekazy krążą od miejsca zamieszkania do miejsca pochodzenia i z powrotem, a czasem nawet pomiędzy więcej niż dwoma krajami przez np. organizacje diaspory (Piper, Rother 2020).

Jak zauważa Koopmans ze współpracownikami, migranci transnarodowi

są w stanie wykorzystać dostępne możliwości w stopniu większym niż kiedykolwiek wcześniej, by stworzyć więzi ponad narodowymi granicami. Poprzez przekraczanie ich w sposób fizyczny, elektroniczny, finansowy, stwarzają transnarodową przestrzeń społeczną, kulturową, polityczną, ekonomiczną (...) nie zostawiają swoich korzeni i swojej przeszłości poza, ale zabierają ją ze sobą i przez tworzenie sieci odgrywają rolę kanałów łączących dwa lub więcej krajów, z którymi wiążą ich określone relacje (2005: 109).

Isaakyan i Triandafyllidou (2017) uważają, że mobilność transnarodowa prowadząca do przekazów społecznych może być fizyczna, wirtualna lub zapośredniczona przez osobę obecną w miejscu, do którego chce się dokonać transferu. Uczestnictwo transnarodowe jest ułatwione dzięki możliwości częstego podróżowania i komunikowania się przez różnorodne komunikatory i media społecznościowe takie jak Skype, Facebook czy Zoom. Możliwości stwarzane przez kontakty wirtualne stały się jeszcze bardziej widoczne w czasie pandemii COVID-19, kiedy to uniezależniona od granic państw aktywność społeczna i polityczna niektórych organizacji polsko-irlandzkich wręcz wzrosła.

Częścią przepływów w przestrzeni transnarodowej są przekazy (transfery) polityczne, traktowane przez nas jako podkategoria przekazów społecznych (Levitt 1998; Lacroix, Levitt, Vari-Lavoisier 2016), którą można rozumieć jako „akt przekazywania zasad, słownictwa i praktyk politycznych” (Krawatzek, Müller-Funk 2020: 1004). Kwestia, co należy rozumieć przez przekazy polityczne, w przeciwieństwie do ekonomicznych, społecznych czy kulturowych, wymaga pewnego wyjaśnienia. Jak zauważa Østergaard-Nielsen, „niektóre rodzaje praktyk pasują ściśle do tych kategorii, podczas gdy inne nakładają się na siebie” (2013: 112). W ślad za Krawatzkiem i Müller-Funk, w niniejszym artykule przyjmujemy, że cechą odróżniającą przekazy polityczne od innych przekazów jest to, że „mogą one chcieć przekształcić samo państwo i generalnie są nakierowane na sferę publiczną” (2020: 1010). Ta sfera jest często rozumiana lokalnie, na przykład jako miasto, do którego powrócił migrant, ale zmiany, które próbuje się wprowadzić, mogą mieć szersze konsekwencje dla społeczeństwa lub państwa w ogóle. Do tak zdefiniowanych transferów politycznych zaliczamy idee i praktyki związane z wszelkimi formami zaangażowania obywatelskiego, dotyczące – ale nie ograniczone do – roli religii, pozycji kobiet i praw mniejszości. Wszystkie te kwestie są w Polsce – i generalnie we współczesnym świecie – wysoce upolitycznione i, choć nie mają czysto politycznego charakteru, z pewnością wpływają na zachodzące procesy polityczne.

Utrzymanie więzi i aktywności w przestrzeni transnarodowej wymaga odpowiednich formalnoprawnych kanałów uczestnictwa, które są niezbędne dla podejmowania działań politycznych w obu państwach. Dlatego tak ważny jest zakres uprawnień, np. prawa wyborcze, jakie migranci posiadają w obu systemach (kraj zamieszkania i kraju pochodzenia), ale także w jakim zakresie i w jaki sposób mogą z nich w praktyce korzystać. Mamy nadzieję, że wyniki naszych badań pomogą stworzyć lepsze polityki i przepisy dotyczące polskich i nie tylko polskich migrantów w Unii Europejskiej i na świecie.

Wykorzystane źródła danych

Oprócz przeglądu literatury oraz dostępnych badań dotyczących polskich migrantów fali poakcesyjnej niniejsza monografia wykorzystuje oryginalny materiał źródłowy w postaci wyników badania ankietowego, wywiadów i obserwacji życia polskiej społeczności przeprowadzonych osobiście i online. Interdyscyplinarne podejście oraz zastosowane metody mieszane (ilościowe i jakościowe) pozwoliły na pozyskanie bogatego i różnorodnego materiału, na którym opierają się analizy przedstawione w poszczególnych rozdziałach.

Badanie ankietowe zostało zrealizowane między czerwcem a październikiem 2018 roku za pomocą wspomaganych komputerowo bezpośrednich wywiadów indywidualnych (CAPI). Wywiady przeprowadzali polskojęzyczni i często mieszkający lokalnie ankieterzy. Kryteria rekrutacji były następujące: respondenci musieli posiadać obywatelstwo polskie, rozpocząć swój aktualny pobyt w Irlandii między 1 stycznia 2000 a 1 stycznia 2014 roku oraz mieć ukończone 18 lat w momencie przyjazdu. Dobór migrantów, którzy mieszkali w kraju przyjmującym przynajmniej 4 lata, pozwolił na zbadanie osób, które przebywały na wyspie na tyle długo, by poznać nowe otoczenie, nabyć w kraju przyjmującym nowe umiejętności, ustabilizować sytuację zawodową i materialną oraz miały możliwość co najmniej jednokrotnego udziału w wyborach lokalnych w Irlandii (które przed przeprowadzeniem badania ankietowego odbyły się w 2009 i 2014 roku). Badanie zostało przeprowadzone przez zewnętrzną firmę badawczą na próbie warstwowo-kwotowej dobieranej według regionu, grup wieku i płci oraz z nałożonymi kwotami minimalnych odsetków osób pracujących ogółem i według kategorii zawodowych. W rekrutacji wprowadzono ograniczenia liczby osób biorących udział w jednej lokalizacji i jednym miejscu pracy, w celu uniknięcia koncentracji respondentów spokrewnionych lub w podobnej sytuacji zawodowej. Wywiady ankietowe z osobami, które zgodziły się na udział, były prowadzone przez przeszkolonych polskojęzycznych ankieterów.

W sondażu zastosowano próbę kwotowo-warstwową, stratyfikowaną geograficznie i wiekowo, zgodnie ze strukturą populacji z polskim obywatelstwem w irlandzkim spisie powszechnym z 2016 roku. Dla zagwarantowania różnorodności respondentów nałożono kwoty na płeć (udział kobiet między 40% a 60%), bycie osobą pracującą (minimum 75% próby) i typ wykonywanej pracy², na wzór sondażu polskich migrantów realizowanego

² Wyróżniono cztery grupy, każda z nich musiała być reprezentowana przynajmniej przez 10% badanych. Wyróżnione grupy to: 1. Specjaliści/specjalistki o wysokich

co dwa lata dla Narodowego Banku Polskiego (Chmielewska, Dobroczek, Strzelecki 2018). W efekcie przebadano 503 osoby w wieku 22–62 lat w całej Republice Irlandii. Sposób doboru próby (kwotowy, a nie losowy) uniemożliwiał oszacowanie stopnia realizacji i odsetka odmów, nie można też mówić o reprezentatywności w sensie statystycznym. Natomiast ocena jakości naszej próby w porównaniu do danych spisowych (por. Fanning, Kloc-Nowak, Lesińska 2021) pokazuje, że udało się osiągnąć bardzo podobny jak w populacji spisowej udział osób w związkach małżeńskich i osób z wykształceniem powyżej średniego. Odsetek osób pracujących (95,8%) był dużo wyższy niż w spisie czy podobnych badaniach tej populacji (Salamońska, Lesińska, Kloc-Nowak 2021). W efekcie należy uznać, że nasza próba dobrze reprezentuje populację migrantów zarobkowych z Polski zamieszkałych w Republice Irlandii.

Badanie jakościowe, w postaci 48 wywiadów pogłębionych, zostało przeprowadzone podczas dwóch wizyt badawczych w Irlandii (w 2017 oraz 2019 roku) i uzupełnione w okresie późniejszym, przy braku możliwości spotkania osobistego, wywiadami w formie zdalnej (za pomocą komunikatorów Skype, Microsoft Teams i WhatsApp). Wykaz respondentek i respondentów, z którymi zostały przeprowadzone wywiady, znajduje się w Aneksie. Pierwsza fala wywiadów została przeprowadzona w Dublinie, jej celem był pilotaż scenariusza wywiadów, nawiązanie kontaktów wśród polskich organizacji w Irlandii i ich liderów, zebranie informacji do przygotowania kwestionariusza sondażu oraz zaplanowanie kolejnych badań terenowych. Druga fala wywiadów pogłębionych odbyła się podczas wizyty w dwóch regionach Irlandii (Dublin i Cork). Wzięli w niej udział działacze organizacji polskich i imigranckich wytypowani dzięki analizie stron internetowych organizacji oraz wcześniejszym kontaktom, ze szczególnym uwzględnieniem osób zaangażowanych w funkcjonowanie polskich szkół. Trzecia fala wywiadów, przeprowadzona online ze względu na trwającą pandemię COVID-19, objęła polskie kandydatki i kandydatów w irlandzkich wyborach lokalnych oraz inne osoby aktywne politycznie w Irlandii, w Polsce

kwalifikacjach, kierownicy, osoby pracujące na stanowiskach techników (np. lekarze, prawnicy, inżynierowie, technicy, pielęgniarki, księgowi, kierownicy sklepów, programiści etc.); 2. Pracownicy biurowi i wykwalifikowani pracownicy usług (sekretarki, kasjerzy, sprzedawcy, fryzjerzy, kosmetyczki, kucharze, kelnerzy, recepcjoniści etc.); 3. Robotnicy przemysłowi i operatorzy maszyn i urządzeń (spawacze, tokarze, kierowcy, operatorzy wózków widłowych, murarze etc.); 4. Osoby wykonujące prace proste w przemyśle i usługach (pakowacze, sortowacze, ładowacze, sprzątaczk, robotnicy rolni etc.).

po powrocie z Irlandii i w polsko-irlandzkiej przestrzeni transnarodowej. Po zapoznaniu się z celami badania i warunkami udziału oraz wyrażeniu zgody przez uczestników, wywiady były nagrywane, a następnie poddawane transkrypcji, a cytaty z nich – zanonimizowane, jeśli nie uzyskano zgody uczestników na publikację pod nazwiskiem. Uczestnicy wywiadów jakościowych wyrażali zgodę na udział i nagrywanie wywiadu po zapoznaniu się z informacjami o projekcie, zasadach przebiegu wywiadu, poufności treści wywiadów i przetwarzaniu ich danych osobowych. Większość uczestników zdecydowała się występować w publikacji wyników badania anonimowo. Projekt uzyskał akceptację Komisji Etyki Badań w Ośrodku Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego.

W książce wykorzystano zastane źródła danych, przede wszystkim oficjalne statystyki publikowane przez Eurostat oraz urzędy statystyczne Republiki Irlandii (Central Statistics Office – CSO) i Polski (Główny Urząd Statystyczny – GUS). W analizie udziału Polaków zamieszkujących w Irlandii, głosujących w wyborach w Polsce (rozdział 5) uwzględniono dane Państwowej Komisji Wyborczej (dostępne na stronie www.pkw.gov.pl). W zakresie edukacji polskich dzieci w Irlandii wykorzystano statystyki pozyskane z Ośrodka Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą (ORPEG), w tym dane deklarowane przez podmioty niepubliczne w bazie ORPEG „Polska szkoła”, oraz statystyki irlandzkiego Ministerstwa Edukacji i krajowej komisji egzaminacyjnej na temat liczby szkół prowadzących lekcje języka polskiego, uczęszczających na nie uczniów i maturzystów zdających język polski. Dane zaczerpnięte z tych źródeł zostały uzupełnione dla okresu 2019–2021 na podstawie obserwacji stron internetowych i profili społecznościowych stowarzyszeń i szkół polonijnych.

Podsumowanie wyników badań

Wykonane badania pozwoliły potwierdzić, że: 1) partycypacja migrantów jest zróżnicowana – obejmuje wiele poziomów: makro (krajowy i transnarodowy), mezo (lokalny) i mikro (kolektywny i indywidualny) oraz przybiera różne formy (spontaniczne i zorganizowane, formalne i nieformalne); 2) jednym z najważniejszych czynników determinujących proces partycypacji migrantów jest zakres posiadanych uprawnień oraz praktyczne kompetencje i warunki korzystania z nich; 3) ważną rolę odgrywa struktura politycznych możliwości istniejąca w państwie pobytu i pochodzenia; 4) mobilizacja migrantów w sferze politycznej i publicznej nie jest możliwa bez obecności

liderów oraz struktur organizacyjnych istniejących szczególnie na poziomie lokalnym w kraju zamieszkania.

Wyniki badań ilościowych i jakościowych pokazały wyraźnie, że aktywność polityczna Polaków w Irlandii jest ograniczona brakiem wiedzy i słabym poziomem zainteresowania polityką w kraju zamieszkania (większe skupienie się na sytuacji politycznej w Polsce). Polacy w Irlandii wydają się bardziej zaangażowani w sferach społecznej i kulturalnej niż politycznej. Dodatkowo aktywność społeczna tej grupy jest oparta na liderach i podatna na fluktuacje zależne od ich osobistego zaangażowania. Duże znaczenie ma faza życia, w jakiej są liderzy, skupienie się na rodzinie i karierze zawodowej nie sprzyja działalności publicznej, jednocześnie jednak daje nadzieję na ponowną aktywizację w późniejszym wieku. Ważnym czynnikiem sprzyjającym bierności politycznej i społecznej jest brak zainteresowania polityką, a nawet niechęć do tej sfery życia społecznego.

Analiza wyników badań (w szczególności przeprowadzonych wywiadów) pozwoliła na sformułowanie typologii polskich migrantów poakcesyjnych według poziomu zaangażowania publicznego i politycznego w obu krajach. Wyróżniono pięć grup:

1) Działacze – osoby, które przed wyjazdem były politycznie lub społecznie zaangażowane w Polsce i nadal pozostają aktywne w Irlandii, a często także w polsko-irlandzkiej przestrzeni transnarodowej.

Stanowią one stosunkowo niewielki odsetek Polek i Polaków mieszkających w Irlandii. W przeprowadzonym przez nas sondażu tylko 5% respondentów zadeklarowało uczestnictwo w organizacji, stowarzyszeniu lub klubie w Irlandii. Osoby, które się angażują, często robią to natomiast intensywnie, np. w kilku organizacjach różnego rodzaju. Stopień zaangażowania społecznego i politycznego w Irlandii jest silnie skorelowany z zaangażowaniem w Polsce jeszcze przed wyjazdem. Szczególnie dobitnie pokazały to wywiady z polskimi kandydatami i kandydatkami w wyborach lokalnych w Irlandii – wszystkie te osoby miały za sobą aktywność społeczną w różnego rodzaju organizacjach w Polsce, a część także działalność polityczną w partiach lub jako kandydaci w polskich wyborach lokalnych. Wiele osób wskazywało także na rodzinne tradycje zaangażowania społecznego lub politycznego, np. w opozycji demokratycznej przed 1989 rokiem.

2) Nowi działacze – niewielka grupa osób, które zaczęły angażować się dopiero w Irlandii, m.in. z pokolenia 1,5.

To zwykle osoby, które przyjechały na wyspę w wieku kilku lat i całą lub prawie całą edukację szkolną i obywatelską odebrały już w Irlandii. Dziś są nastolatkami lub młodymi dorosłymi i często czują się – szczególnie

w sferze politycznej i publicznej – bardziej Irlandczykami niż Polakami lub Irlandczykami polskiego pochodzenia. Angażują się więc w pierwszej kolejności w organizacje i przedsięwzięcia z ich środowiska, np. studenckie, lub bliskie ich poglądom, a dopiero w drugiej kolejności w takie mające związek z Polską lub Polonią. Czasem już jako dorośli odkrywają jednak możliwości współpracy z polskimi organizacjami i stają się łącznikami między Irlandią a Polską.

3) Dyżurni – zaangażowani w niewielkim stopniu, np. podpisujący petycje internetowe lub głosujący w niektórych wyborach z poczuciem, że tak należy, lecz bez szczególnego zainteresowania.

W przeprowadzonym sondażu pytano nie tylko o udział w wyborach, lecz także o inne, mniej konwencjonalne formy zaangażowania politycznego. Wśród tych, którzy podjęli jakąkolwiek tego typu aktywność, najpopularniejsze okazało się podpisywanie petycji (na papierze lub online) – zrobiło to 8% pytanych. Formy wymagające więcej zaangażowania były zdecydowanie mniej popularne, np. 2% osób wskazało, że skontaktowało się z politykiem lub radnym albo wzięło udział w demonstracji; 79% wybrało odpowiedź „żadne z powyższych”.

4) Zniechęceni – osoby, które nie uczestniczą, szczególnie w sferze politycznej, dlatego że mają do niej negatywne nastawienie, zwykle wyniesione z Polski.

Zarówno badania jakościowe, jak i ilościowe wskazały, że taka postawa jest wśród Polaków na wyspie szczególnie częsta. Na pytanie w sondażu o powody niegłosowania w wyborach lokalnych w Irlandii i w wyborach polskich po 41% respondentów odpowiedziało, że „nie interesuje się polityką”, a kolejne kilkanaście procent (13% w przypadku wyborów irlandzkich, 16% w przypadku polskich) wybrało odpowiedź „nie uważam, że mój głos ma znaczenie”. W wywiadach polscy kandydaci w irlandzkich wyborach i inne zaangażowane publicznie osoby narzekały, że Polaków trudno zmotywować do aktywności, a samo wspomnienie o polityce budzi u wielu negatywne skojarzenia. Część respondentów, nawet tych zaangażowanych społecznie, zarzekała się, że ich działalność nie ma i nie powinna mieć nic wspólnego z polityką.

5) Niepoinformowani – osoby, którym brak informacji lub podstawowych kompetencji, by się zaangażować, bo np. nie wiedzą, że mają prawo głosu w wyborach.

W przeprowadzonym sondażu, szczególnie w kontekście irlandzkich wyborów lokalnych, respondenci często wskazywali odpowiedzi „nie miałem/am wystarczającej wiedzy o kandydatach / wyborach” (22%) lub „nie

wiedziałem/am, że mam prawo głosować” (18%). W przypadku niektórych osób wynika to z pewnością z niewystarczającej znajomości języka angielskiego, która uniemożliwia im korzystanie z lokalnych mediów. Część osób nie wiedziała także, w jaki sposób i do kiedy można się rejestrować w wyborach polskich. Były to zapewne osoby o niskich kompetencjach cyfrowych, korzystające z internetu w ograniczonym zakresie.

Struktura treści

Monografia ta składa się (oprócz części wstępnej) z ośmiu rozdziałów, które omawiają kolejne obszary naszych badań i analiz.

Rozdział 1 nakreśla dynamikę migracji Polaków do Republiki Irlandii w powiązaniu z sytuacją irlandzkiej gospodarki i zmieniającymi się potrzebami tamtejszego rynku pracy. Przedstawia też charakterystyki osób migrujących w świetle irlandzkich, polskich i europejskich danych statystycznych oraz przeprowadzonego w ramach projektu badania sondażowego. Główną część rozdziału stanowi analiza sytuacji populacji polskiej w Irlandii według irlandzkiego spisu powszechnego z 2016 roku, z uwzględnieniem głównych kierunków zmian w stosunku do poprzednich spisów. Dane statystyczne wskazują, że polscy migranci, którzy przed 2004 rokiem byli w Irlandii nieliczni, stali się największą grupą cudzoziemców, rozsianą po całym kraju, ustabilizowaną liczebnie i powoli starzejącą się. Na tle innych imigrantów, wśród Polaków zwraca uwagę duży odsetek osób z wyższym wykształceniem, co nie do końca znajduje odzwierciedlenie w ich sytuacji zawodowej. W rozdziale wskazujemy też na oznaki zakorzenienia Polaków w Irlandii, m.in. udział gospodarstw domowych z dziećmi, posiadanie nieruchomości, wzrost liczby osób z podwójnym obywatelstwem czy deklaracje co do skłonności do naturalizacji.

W **rozdziale 2** uwaga skupia się na Irlandii jako kraju przyjmującym, gdyż zgodnie z jedną z przyjętych hipotez to rozwiązania prawne i polityczne w kraju zamieszkania są kluczowym czynnikiem sprzyjającym aktywności migrantów w różnych sferach życia społecznego lub ją hamującym. Irlandia jest w pierwszej dziesiątce krajów z najwyższą oceną prawa i praktyk integracyjnych (według wskaźnika MIPEX³). Jako sprzyjające integracji migrantów pozytywnie oceniono obowiązujące w Irlandii przyjazne zasady

³ Migrant Integration Policy Index, czyli przygotowywany przez badaczy wskaźnik jakości polityk integracyjnych w kilkudziesięciu krajach świata, zob. <https://mipex.eu/>.